

Nederlandse Vereniging
voor de Historie van de Radio

ERRES RADIO TYPE KY 112

1931

ERRES RADIO IN CRISISTIJD

Na de beursval in 1929 raakt ook de radio-industrie in een diepe crisis. Het aantal verkochte toestellen daalt aanzienlijk en Philips in Eindhoven moet duizenden werknemers ontslaan. Ook de korte successtory van Van der Heem & Bloemsma in Den Haag, fabrikant van de Erres radio's die door de firma Stokvis in de handel worden gebracht, eindigt.

Liep de populariteit van dit merk de jaren ervoor sterk op, nu vinden we zelfs in Radio-Expres rond 1931 geen advertenties van ERRES RADIO meer en in de verslagen over de diverse radiobeurzen vinden we niets meer vermeld over het merk.

NIEUWE TYPEN IN 1931

Toch zijn er - na de populaire Erres radio's KY 107 en KY 108 uit 1929 waarvan het type 108 nog in 1932 verkrijgbaar is - gedurende de jaren 1930 en 1931 enkele nieuwe typen verschenen.¹ Het zijn de typen KY 109, 111, 112, 113 en 115. De 109, 112 en 115 hebben hetzelfde chassis en verschillen alleen qua kast. De laatste bezit een ingebouwde grammofoon.

Ook de 111 en 113 zijn elektrisch gelijk maar de laatste heeft een staande kast met ingebouwde luidspreker. Het zijn drielamps wisselstroomtoestellen, afgeleid van de KY 108. Zie voor een beschrijving van deze toestellen de RHT brochure 9202.²

De KY 112 en haar broertjes zijn de opvolgers van de éénknops toestellen KY 105 en 106, welke werden getoond op de jaarbeurs in Amsterdam in 1930, maar zijn technisch sterk verbeterd.³ Door de toepassing van de zeer zwaar uitgevoerde afstemcondensator uit de Philips 2511 lijken deze

Ir. J. Bloemsma

toestellen veel op dit succesapparaat waarvan er meer dan 125.000 in Eindhoven zijn gebouwd. Zie ook NVHR brochure 9204.⁴

WEINIG BEKEND

Dat reclame en het kapitaal om die reclame te kunnen voeren van grote invloed zijn op de verkoopcijfers blijkt overduidelijk wanneer we de situatie bij Philips en Erres vergelijken. Philips stopt niet met haar publicitaire acties, maar bezuinigt wel direct op haar arbeiders. In Nederland daalt het aantal medewerkers van 22.500 in 1929 naar 11.650 in 1932.⁵ Maar men blijft wel moderniseren om de kwaliteit van de producten hoog te houden. Ook de reclame voor de producten wordt op aangepaste wijze in stand gehouden.

Zoals gezegd vinden we in 1931 van de Handelsonderneming R.S. Stokvis & Zonen geen advertenties in de daarvoor gangbare bladen zoals Radio Expres, hoewel er wel voor de diverse types folders worden aangemaakt (zie afbeeldingen).

De Handelsonderneming is dan voor de helft eigenaar van de firma NV Radiofabriek en Ingenieursbureau voorheen Van der Heem & Bloemsma (kortweg Van der Heem), de fabrikant van de Erres radio-toestellen.⁶

Maar ook Philips heeft tussen 1930 en 1935 financiële belangen in het bedrijf. Ir. P.F.S. Otten, directeur van Philips Radio, is lid van de raad van commissarissen van Van der Heem.⁷

Of dit een rol heeft gespeeld bij het presteren van Van der Heem is moeilijk te achterhalen. Philips heeft vermoedelijk veel invloed in de ontwerpkamer, gezien de toepassing van steeds meer Philips onderdelen in de nieuwe ontwerpen. Bovendien was Ir. J. Bloemsma, hoofdontwerper van Van der Heem, eind 1928 al vertrokken.

Het vermoeden bestaat, dat van de bovengenoemde Erres toestellen slechts enkele tientallen tot honderdtallen per type zijn gebouwd. Deze typen zijn dan ook bij radioverzamelaars vrijwel onbekend en slechts sporadisch komt er een te voorschijn. Zo ook de hier beschreven KY 112, welke geen echt chassisnummer bezit, maar slechts een met de hand geschreven nummer 15 in blauw potlood op het chassis van het plaatstroomapparaat. Wanneer we de datumstempels op de condensatorblokken bestuderen, zien we dat deze liggen tussen 12 juni en 9 november 1931. Het moet er in de fabriekshal in Den Haag rond die tijd stil zijn geweest.

ERRES K.Y. 112, EEN VIER-LAMPSWISSELSTROOM TOESTEL MET INGEBOUWDE ELECTRO-DYNAMISCHEN LUIDSPREKER f 325.--.

In 1932 trekt de productie van Erres-toestellen weer aan na de introductie van de KY 116 en 117, ook éénknopstoestellen volgens hetzelfde principe, maar nu voor bijna de helft van de prijs! De KY 112 kostte f 325 en de latere KY 116 slechts f 187,50. Er is dan veel bezuinigd op kast en onderdelen, zoals op de veel te prijzige en verouderde afstemcondensator.

DE TECHNIEK

De constructie van de KY 112 lijkt veel op het succesvolle Philips type 2511 door de logge afstemcondensator, welke hier gekanteld is gemonteerd. Achter de variabele condensator hangen aan de bovenplaat drie roodkoperen spoelbussen met daaronder de schakelaars voor het golfbereik. De spoelen zijn ook van Philips en volgens het bekende "Super-Inductance" principe gewikkeld van litze-draad op glazen spoellichamen. Het bandfilterprincipe in combinatie met deze spoelen van hoge kwaliteit zorgt voor een up-to-date ontwerp en een zeer selectief en gevoelig toestel.

Aan weerszijden van de variabele condensator zijn verlichte en in golfengete geijkte trommelschalen aanwezig, links voor de middengolf, rechts voor de lange golf. Geijkte schalen waren een nieuwtje in die tijd. Ook Philips doet dat voor de eerste maal in 1931 en wel bij de 730A.

Ook verder lijkt de KY 112 veel op dit laatste toestel. Op de eerste plaats de toegepaste lampen en de electro-dynamische